

สัมมนา เรื่อง วิกฤติน้ำท่วม-น้ำแล้ง: “พลิกโฉมการบริหารจัดการน้ำของไทย”

รศ.ดร.สุวัฒนา จิตตลดากร
ที่ปรึกษาอนุกรรมการสาขาวิศวกรรมแหล่งน้ำ
วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่ 8 ตุลาคม 2558
ณ โรงแรมเชอราตันหัวหิน
จ.ประจวบคีรีขันธ์

เนื้อหา

- ความรุนแรงสถานการณ์ภัย
จากอดีต ถึง ปัจจุบัน
- เหลียวหลัง มองไปข้างหน้า
- พลิกโฉมการบริหารจัดการน้ำ
และสิ่งที่ต้องทำต่อไป

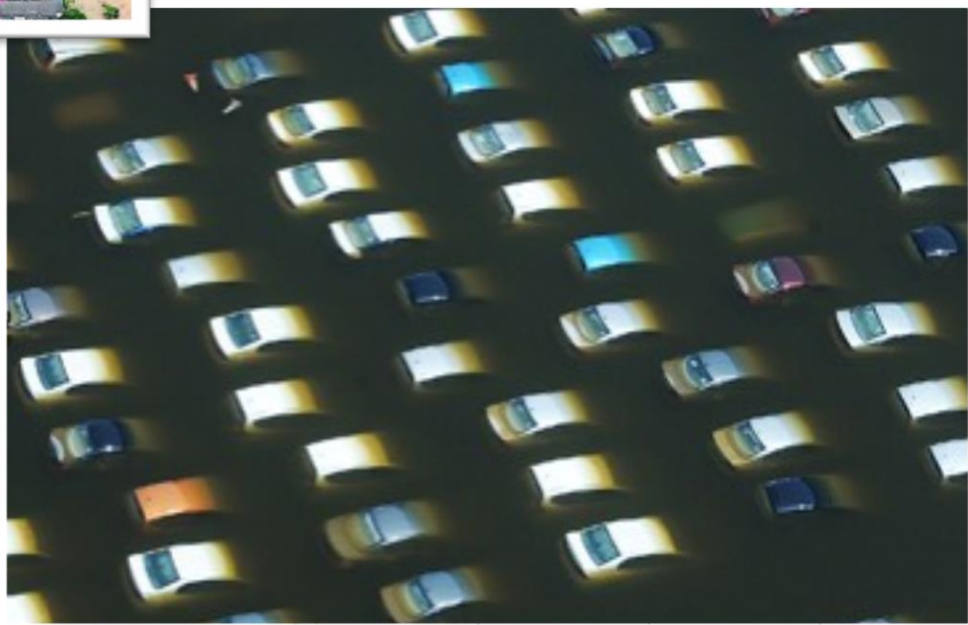
เนื้อหา

- ความรุนแรงสถานการณ์ภัย
จากอดีต ถึง ปัจจุบัน

- เหลียวหลัง มองไปข้างหน้า

- พลิกโฉมการบริหารจัดการน้ำ
และสิ่งที่ต้องทำต่อไป

อดีต มหาอุทกภัย 2554 เราเรียนรู้ อะไร

น้ำหลากพัดพา 17 กันยายน 2558 เราเรียนรู้ อะไร

น้ำท่วม

หัวหิน

18 กันยายน 2558

📍 ฝนกระหน่ำ 2 ชั่วโมง ทำหัวหิน-ราชบุรี กระทบหนัก น้ำท่วมสูงหลายพื้นที่

น้ำท่วมไทย 2558 ฝนกระหน่ำ 2 ชั่วโมง ทำหัวหินน้ำท่วมสูงหลายพื้นที่ การจราจรเคลื่อนไปได้ช้า ขณะที่ช่วงเที่ยงคืน จ.ราชบุรี ก็เริ่มประสบปัญหาน้ำท่วมแล้ว อย่างไรก็ตามล่าสุดตอนเช้าสถานการณ์คลี่คลายแล้ว

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2558 ทวิตเตอร์ @Chu_SpringNews มีรายงานว่า ช่วงหัวค่ำที่ผ่านมา ที่หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ได้มีฝนตกหนักนานกว่า 2 ชั่วโมง ส่งผลให้น้ำท่วมสูงหลายพื้นที่ รถสัญจรได้ช้า

น้ำท่วม

หัวหิน

18 กันยายน 2558

น้ำท่วม

ระยอง

6 ตุลาคม 2558

น้ำท่วมระยอง หลังพายุฝนกระหน่ำ น้ำหลากท่วมชุมชน-ถนนหลายจุด

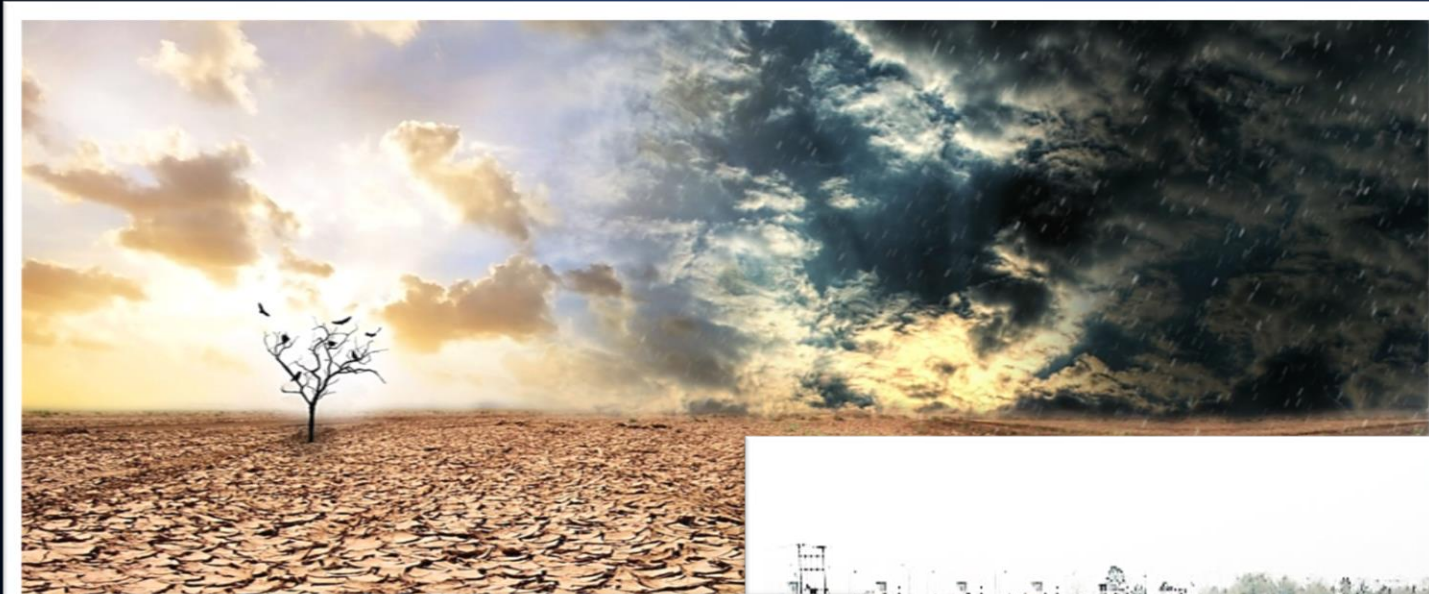

พินิจ แก้วทอง ทำพายุฝนถล่มระยอง น้ำหลากถนนโดยรอบ และบ้านเรือนประชาชนในหลายพื้นที่ ผู้ว่า ระยอง แจ้งเตือนให้ประชาชนขนของขึ้นที่สูงแล้ว พร้อมยกตัวนหามาตรการรับมือกับน้ำท่วม ด้าน ปท. สั่งเร่งให้ความช่วยเหลือประชาชน

ในต่างประเทศ

ผลจากฝนหนักจาก พายุโซนร้อนเอตาว ในวันที่10กันยายน2558 ส่งผลให้
กระแสน้ำในแม่น้ำคินูวากาวา เอ่อล้นตลิ่ง หลังฝนตกหนักในเมืองโจโซ
จังหวัดอิบารากิ ญี่ปุ่น **เราเรียนรู้ อะไร**

สภาวะ **น้ำแล้ง** ปี 2555-2558 เราเรียนรู้ อะไร

เนื้อหา

- ความรุนแรงสถานการณ์ภัย
จากอดีต ถึง ปัจจุบัน

- **เหลียวหลัง มองไปข้างหน้า**

- พลิกโฉมการบริหารจัดการน้ำ
และ สิ่งที่ต้องทำต่อไป

ปัจจัยสำคัญ

- ธรรมชาติ

- การบริหารจัดการ

ธรรมชาติ

- ปัจจัยที่ ควบคุมไม่ได้
- เป็นวัฏจักร
- มีความไม่แน่นอน
- มีการเปลี่ยนแปลง

การบริหารจัดการ

- ปัจจัยที่ ควบคุมได้
- ต้องมีองค์ความรู้ ความเข้าใจ
- ต้องมีทิศทางและความชัดเจน
- ต้องการความเป็นเอกภาพ
- มีเจ้าภาพที่แน่นอน

เหลียวหลัง มองไปข้างหน้า

สรุปประเด็นสำคัญของบทเรียนที่ผ่านมา

- **ในเชิงพื้นที่** ประชาชน/ชุมชน โดยพื้นฐาน ยังไม่มีความเข้มแข็งในการจัดการ/ช่วยเหลือตนเอง
- **ในเชิงระบบของส่วนกลาง** ยังมีความสับสน/ขาดความพร้อมในการสั่งการและดำเนินการ

เนื้อหา

- ความรุนแรงสถานการณ์ภัย
จากอดีต ถึง ปัจจุบัน

- เหลียวหลัง มองไปข้างหน้า

- **พลิกโฉม** การบริหารจัดการน้ำ
และ **สิ่งที่ต้องทำต่อไป**

สิ่งที่ต้องแก้ไขตามบทเรียนที่ผ่านมา

- ในเชิงพื้นที่: สร้างความเข้มแข็งในการจัดการ/
ช่วยเหลือตนเอง ให้ ประชาชน/ชุมชน
- ในเชิงระบบของส่วนกลาง: สร้างความพร้อม
ในการสั่งการ มีความชัดเจนของขั้นตอน และ
ทิศทางการดำเนินการ

พลิกโฉมการบริหารจัดการ

เชิงพื้นที่

- ยามท่าวมประชาชน/ชุมชน ต้องเรียนรู้ที่จะ “สู้” / “อยู่” / “หนี”
- ยามแล้งประชาชน/ชุมชน ต้องเรียนรู้ที่จะ “ปรับตัว”

ปัญหาเชิงระบบ

ปัญหา

นโยบายไม่ชัดเจน ขาดกฎหมายแม่บท

หน่วยงานมีภารกิจ ทับซ้อน

ทิศทางการบริหารจัดการ ไม่เป็นเอกภาพ

การใช้งบประมาณ ไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อมูล กระจัดกระจาย แยกส่วน เข้าถึงยาก

แผนงาน/โครงการ **ขับเคลื่อนไม่ได้** ขาดการมีส่วนร่วม ฯลฯ

ปัญหาการมีส่วนร่วม

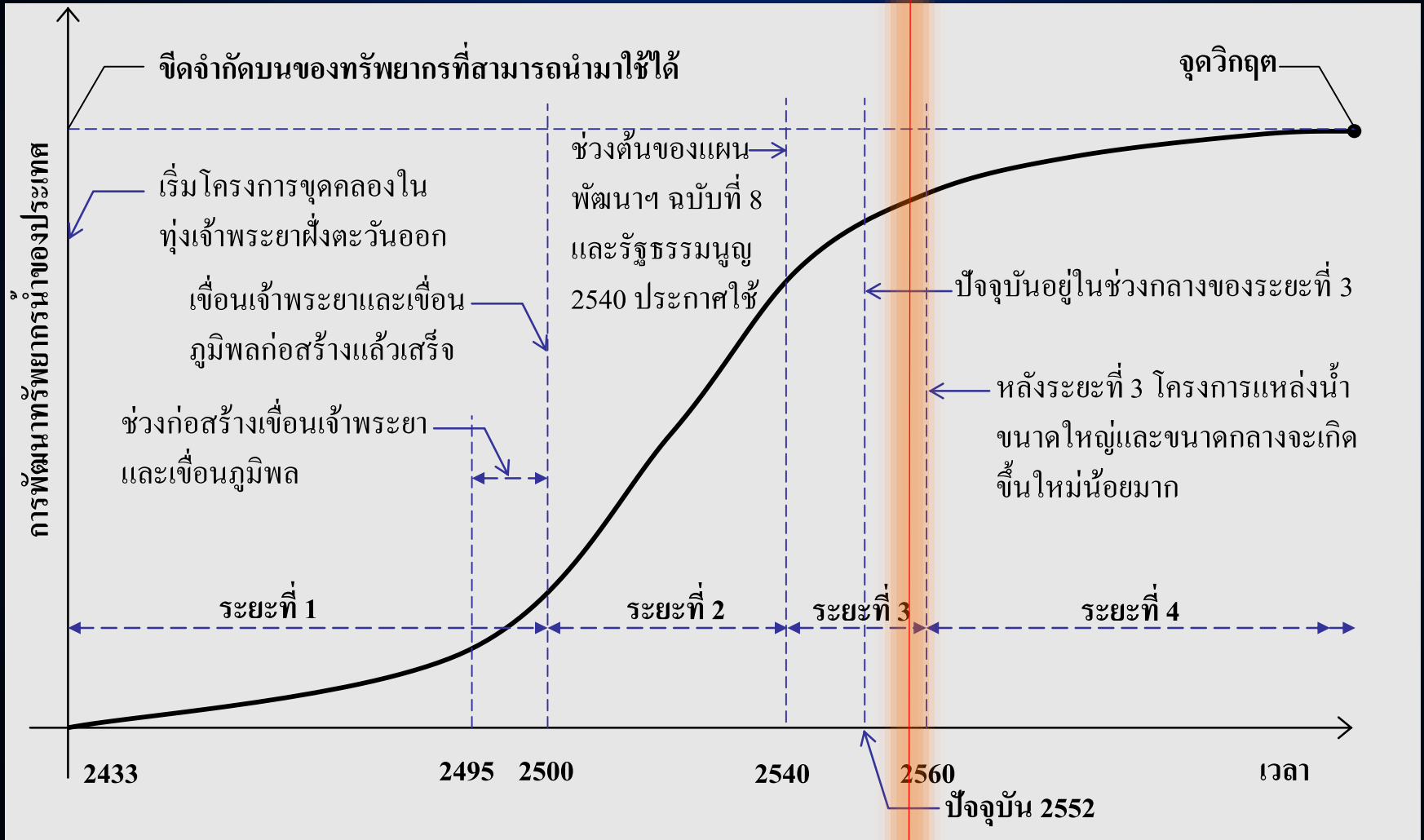
- หน่วยงานไม่เข้าใจกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (ตีกรอบ ตั้งธงไว้แล้ว ตัดเลื้อโหล)
- ประชาชนอ่อนแอ ช่วยตัวเองไม่ได้หวังพึ่งเพียงรัฐ (เลี้ยงลูกไม่โต)
- วิสัยทัศน์ของผู้บริหารภาครัฐ
มองประชาชนเป็นภาระ แทนที่จะมองเป็นพลัง
(ทั้งตั้งใจ และไม่ตั้งใจ)

หลักคิดในการแก้ไขระบบ

สร้างความสมดุลในการบริหารของปัจจัยต่างๆ

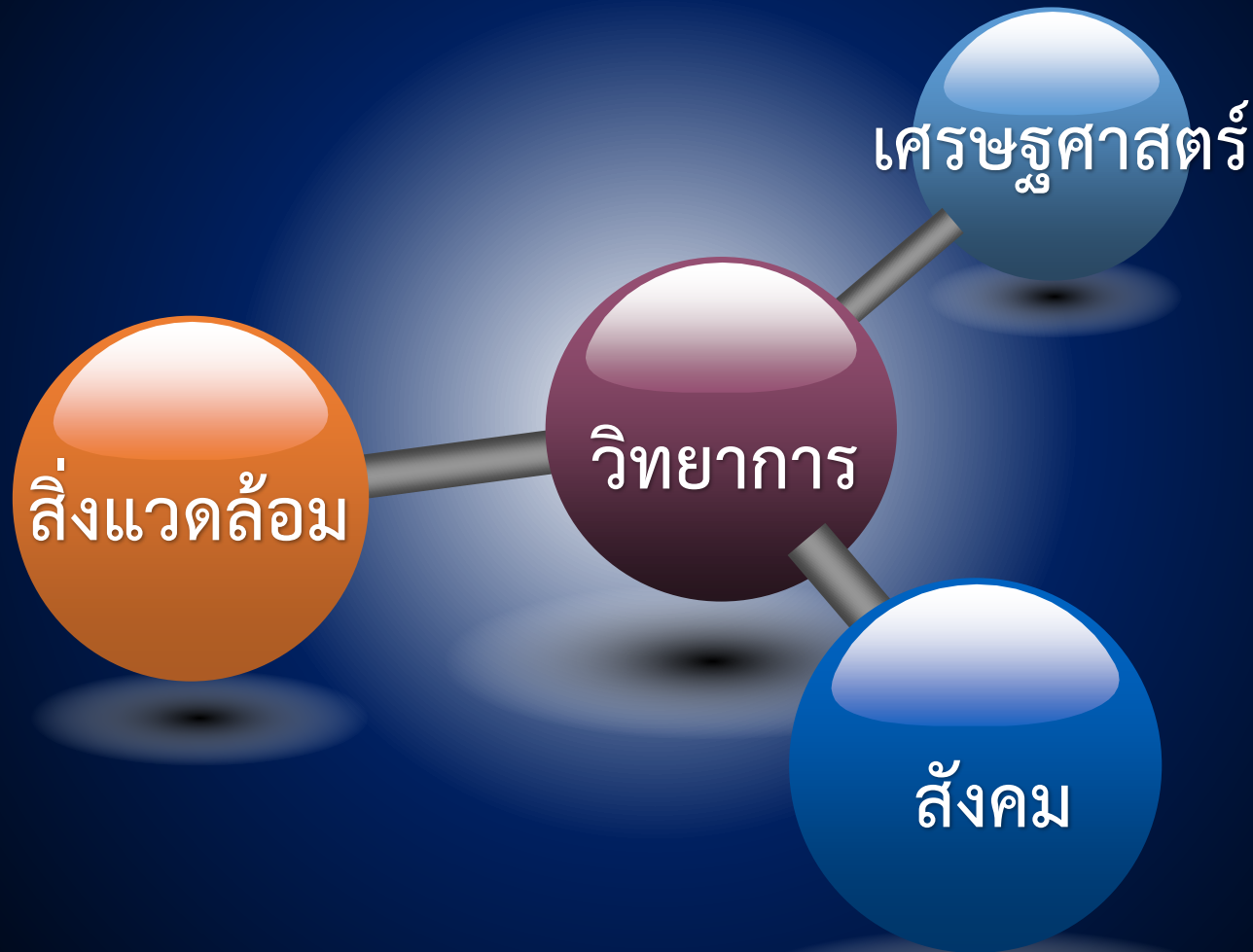
- **Hardware** (ความเหมาะสมสิ่งปลูกสร้าง)
- **Software** (กฎระเบียบ ข้อบังคับ เกณฑ์การจัดการ การชดเชย แผนการเพาะปลูก งบประมาณ ฯลฯ)
- **Peopleware** (กระบวนการมีส่วนร่วม คุณภาพคน ความเข้าใจ การดูแลและ การจัดการตนเอง ฯลฯ)

S-Curve แสดงความอึดตัวของการใช้ทรัพยากรกับการพัฒนา ด้านสิ่งปลูกสร้าง (Hardware)

ที่มา: ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการวิศวกรรมทรัพยากรน้ำ (สุวัฒนา จิตตลดากร 2556)

ปัจจัยความสำเร็จของการใช้ทรัพยากร

พลิกโฉมการบริหารจัดการ

เชิงระบบ

- กลไกการบริหารจัดการน้ำ
- พระราชบัญญัติการบริหารจัดการน้ำ

สิ่งที่ต้องทำ

ปรับกลไกการบริหารจัดการน้ำ

- 1 การผลักดันกฎหมายแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
 - 2 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร
 - 3 การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
 - 4 การวิเคราะห์กฎ ระเบียบ ที่จำเป็นที่มีอยู่แล้ว และที่จะต้องเพิ่ม
 - 5 การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการน้ำและแผนงานของหน่วยงาน และ กรอบการแก้ปัญหาเชิงเทคนิคในเชิงพื้นที่
 - 6 การจัดการข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึง ของประชาชน
- } **พรบ.น้ำ**

ร่าง พรบ. การบริหารจัดการน้ำ

ร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ...

ประกอบด้วย **๙ หมวด** และบทเฉพาะกาล รวมทั้งหมด **๑๐๖ มาตรา** ดังนี้

บทนิยาม ชื่อ เวลาการบังคับใช้ สิทธิ และนิยาม	(มาตรา ๑ - มาตรา ๕)
หมวด ๑ สิทธิการมีส่วนร่วมในทรัพยากรน้ำ	(มาตรา ๖ - มาตรา ๑๐)
หมวด ๒ องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	(มาตรา ๑๑ - มาตรา ๓๕)
ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	(มาตรา ๑๑ - มาตรา ๒๕)
ส่วนที่ ๒ ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ	(มาตรา ๒๖ - มาตรา ๓๓)
ส่วนที่ ๓ องค์กรผู้ใช้น้ำ	(มาตรา ๓๔ - มาตรา ๓๕)
หมวด ๓ กองทุนทรัพยากรน้ำ	(มาตรา ๓๖ - มาตรา ๔๗)
ส่วนที่ ๑ การจัดตั้งและวัตถุประสงค์ของกองทุน	(มาตรา ๓๖ - มาตรา ๓๙)
ส่วนที่ ๒ การบริหารกองทุน	(มาตรา ๔๐ - มาตรา ๔๗)
หมวด ๔ การจัดสรรทรัพยากรน้ำ	(มาตรา ๔๘ - มาตรา ๖๒)

ร่าง พรบ. การบริหารจัดการน้ำ (ต่อ)

ร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ...

ประกอบด้วย ๙ หมวด และบทเฉพาะกาล รวมทั้งหมด ๑๐๖ มาตรา ดังนี้

หมวด ๕ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ	(มาตรา ๖๓ - มาตรา ๖๖)
ส่วนที่ ๑ แผนการบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ	(มาตรา ๖๓ - มาตรา ๖๖)
ส่วนที่ ๒ คณะบัญชาการ	(มาตรา ๖๓ - มาตรา ๖๖)
ส่วนที่ ๓ อำนาจหน้าที่	(มาตรา ๖๗ - มาตรา ๗๔)
หมวด ๖ การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ	(มาตรา ๗๕ - มาตรา ๘๒)
หมวด ๗ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ	(มาตรา ๘๓ - มาตรา ๘๖)
หมวด ๘ ความรับผิดชอบทางแพ่ง	(มาตรา ๘๗ - มาตรา ๘๙)
หมวด ๙ บทกำหนดโทษ	(มาตรา ๙๐ - มาตรา ๑๐๐)
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	(มาตรา ๙๐)
ส่วนที่ ๒ โทษปรับทางปกครอง	(มาตรา ๙๑ - มาตรา ๙๘)
ส่วนที่ ๓ โทษทางอาญา	(มาตรา ๙๙ - มาตรา ๑๐๐)
บทเฉพาะกาล	(มาตรา ๑๐๑ - มาตรา ๑๐๖)

การบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ

หมวด ๕ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ (มาตรา ๖๓ - มาตรา ๖๖)

- ๑) แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ
- ๒) คณะบัญชาการในภาวะวิกฤติรุนแรง
- ๓) อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ

การบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ

แผนการบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ (มาตรา ๖๓)

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแต่ละลุ่มน้ำไว้เป็นการล่วงหน้า ในการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแต่ละลุ่มน้ำให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

คณะบัญชาการในภาวะวิกฤติ (มาตรา ๖๗ และ ๖๘)

ให้ กนช. คัดเลือกคณะบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์หรือมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นคณะบัญชาการในภาวะวิกฤติรุนแรงที่ส่งผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้างครอบคลุมพื้นที่หลายลุ่มน้ำ ประกอบด้วยคณะบุคคลไม่เกินเจ็ดคน และต้องกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบสูงสุดเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อให้นายกรัฐมนตรีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาแต่งตั้ง

เมื่อ กนช. เห็นว่าอาจเกิดภาวะวิกฤติ ให้คณะบัญชาการมีอำนาจในการประกาศภาวะวิกฤติรุนแรง เมื่อสถานการณ์ภาวะวิกฤติสิ้นสุดลงแล้ว ให้ประกาศยกเลิก

การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนลุ่มน้ำ และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

มาตรา ๓๐ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไป
ในลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บท การบริหารจัดการลุ่มน้ำ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ
เสนอต่อคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำแผนแม่บทเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และนำเสนอต่อ
กนช .เพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยต้องคำนึงถึงศักยภาพของลุ่มน้ำ การวางผังเมืองและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน
และต้องมีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ด้วย

มาตรา ๓๒ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนปฏิบัติการลุ่มน้ำสาขาเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๒) จัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤตของลุ่มน้ำ

การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนลุ่มน้ำ และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

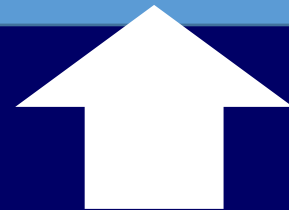
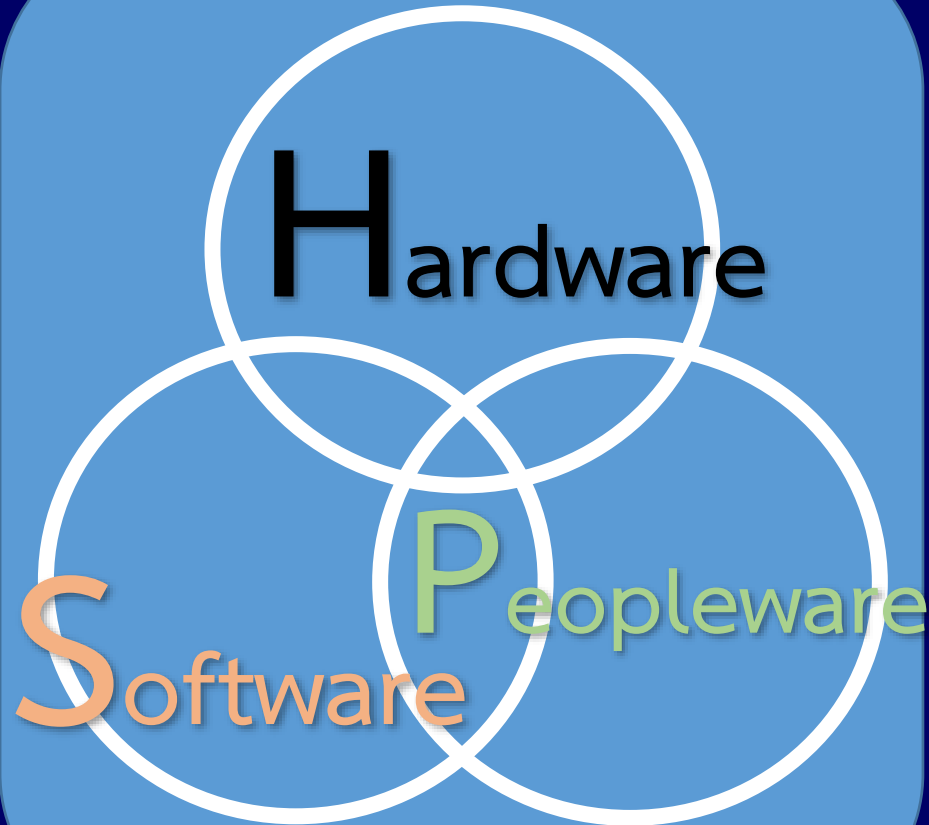
หมวด **๓** กองทุนทรัพยากรน้ำ

(มาตรา ๓๖ - มาตรา ๔๗)

- ๑) การ**จัดตั้ง**และวัตถุประสงค์
- ๒) แหล่งที่มาของ**งบประมาณ**
- ๓) การ**บริหารกองทุน**ทรัพยากรน้ำ

พลิกโฉม ได้หรือไม่ ?

สิ่งที่สภาพภูมิรूपนำเสนอ

สิ่งที่ประจักษ์ในปัจจุบัน

สิ้นสุดการนำเสนอ

